

Роль народної пісні в розвитку творчих здібностей у дітей

У музично-виховній роботі значне місце відводиться вивченню народної пісні. Властивість відгукуватися на найважливіші події народного життя, висока художність і доступність надають народнопісенній творчості важливого педагогічного значення, адже найкращі її зразки допомагають виховувати у дітей високі моральні якості, розвивають музичну пам'ять і художній смак, пробуджують інтерес і любов до прекрасного.

Народна пісня є багатим матеріалом для розвитку здібностей дітей у різних видах творчості. «Коли йдеться про мистецтво і, зокрема, про музику, творче начало набуває вирішального значення: воно обумовлюється, крім усього іншого, самою музикою, її специфікою, тим, що основні види музичної діяльності мають, точніше, повинні мати творчий характер - і композиторська (що не потребує роз'яснень), і виконавська і слухацька».

Завдання педагога полягає в тому, щоб з найпершого дня перебування дитини в дитячому садку пробудити в неї творчі задатки, що сприятиме свідомому засвоєнню навчального матеріалу, зокрема народнопісенної творчості. На музичних заняттях використовувати творчі завдання з метою викликати у дітей інтерес до самостійних пошуків у незнайомій ситуації, створити не примусову робочу атмосферу.

Вивчення народних пісень проводиться у певній послідовності -- від часткової творчої активізації під час розучування твору до безпосередньої індивідуальної творчої діяльності дитини при активній цілеспрямованій ролі музкерівника. При першому знайомстві дітей з новою народною піснею треба спрямувати їхню активність на правильне розуміння твору. Наприклад, під час ознайомлення з народною піснею «Галя по садочку ходила» особлива увага звертається на усвідомлення поетичного тексту. У першому куплеті пісні йдеться про те, як Галя,

гуляючи по садочку, загубила свою хусточку. Дівчинка «ходить по садочку, блукає, хусточку біленьку шукає».

Музкерівник радить дітям уявити і проінсценізувати, як хто зможе, зміст пісенного тексту. Діти здебільшого правильно зрозуміли поставлене перед ними завдання. Кожен, кому пропонувалося сценічно відтворити зміст пісні, починав імітувати шукання хусточки і переживати «втрату», тобто входив в образ героїні пісні.

Далі педагог підказує, що друзі Галі, взявшись за руки, утворюють коло і, повертаючись обличчям один до одного, співають: «Не журися, Галю-серденько». На закінчення пісні підходять до Галі й, вклонившись, віддають їй знахідку та сідають на свої місця.

Дошкільнята правильно розуміють і передають зміст пісні, активно слухають і добре запам'ятовують її мелодію. Потім музичний керівник виступає в ролі акомпаніатора, а діти самостійно інсценують пісню.

З великим задоволенням інсценують дошкільнята українську народну пісню «Ой єсть в лісі калина». Вони інтонаційно чисто ведуть мелодію, правильно передають зміст і характер твору, супроводжуючи спів імітаційними рухами (ламають цвіт калини і в'яжуть в пучечки). У приспіві на слова «комарики-дзюбрикн» діти поєднують спів з танцювальними рухами.

Вже з наведених прикладів можна зробити висновок, що інсценізацію подібних народних пісень можна робити на основі текстового змісту, пробуджуючи в дітей творче ставлення до виконуваного твору. Ми мали можливість спостерігати, як діти самі ведуть хороводи, інсценують народні пісні, вивчені на заняттях.

Поруч з інсценуванням народних пісень запроваджується також творче музикування. Для розвитку чистоти інтонування дошкільникам пропонується на перших заняттях повторне проспівування мелодії, доспівування незакінчених фраз пісні, самостійне створення невеликих уривків з кількох звуків.

Правильне слухове сприйняття, свідоме ставлення до якості свого власного і загального співу виховується під час виконання спеціальних вправ, наприклад імітування співу зозулі («ку-ку»), луни («А-у»), наслідування звучання труби («ту-ру-ру», «тра-та-та») тощо .

Відома музична гра «Луна» добре розвиває музичну пам'ять, активізує увагу, привчає дітей до злагодженого співу. Для проведення цієї гри діти поділяються на дві групи. Одна виконує «луну музкерівника», друга -- «луну Оленки».

Кожен твір за допомогою музичних виражальних засобів передає відповідний настрій -- радість, смуток тощо. Діти краще розуміють ці засоби, якщо педагог пояснює їх на конкретних народнопісенних творах.

Творчий процес вивчення народної пісні весь час ускладнюється. Так, продовжуючи роботу над українською народною піснею «Галя по садочку ходила», музичний керівник створює нову творчу ситуацію: друзі знаходять загублену хусточку і повертають її Галі; дівчинка, вклонившись, бере хусточку і сідає на своє місце. Педагог підказує дітям, що доцільно було б не тільки вклонитися, а й подякувати друзям за знахідку. При допомозі музичного керівника придумали віршований текст подяки.

У процесі створення нових варіантів мелодії дитина безліч разів уважно проспівує про себе відому їй пісню, внаслідок чого фіксується увага на окремих інтонаційних зворотах, детальніше аналізується мелодичний рисунок пісні та інтенсивніше виникають слухові уявлення.

Процес створення мелодичних варіантів досить активно впливає на формування музичних здібностей дитини і сприяє кращому засвоєнню народних пісень.

Отже, цілеспрямовані творчі завдання допомагають дітям глибше сприйняти твір, спонукають до появи нових думок, викликають у дитячій свідомості нові образи, уявлення, поняття, пробуджують почуття естетичної насолоди.

Творча атмосфера благотворно впливає на розвиток самостійності дітей. Кожна дитина має змогу (чи то у створенні нової мелодії або варіанта пісні, чи то у втіленні змісту твору в гру-інсценізацію) проявити свої творчі здібності. Важливо тільки вміло використовувати різноманітні прийоми, узгоджуючи їх з відомими методами навчання.

НАРОДНІ ПІСНІ ДЛЯ ДІТЕЙ

ОЙ ЄСТЬ В ЛІСІ КАЛИНА

Ой єсть в лісі калина,
Ой єсть в лісі калина,
Калина, калина,
Комарики, дзюбрики, калина.

Там стояла дівчина.
Там стояла дівчина,
Дівчина, дівчина.
Комарики, дзюбрики, дівчина.

Цвіт-калнну ламала,
Цвіт-калину ламала.
Ламала, ламала,
Комарики, дзюбрики, ламала.

Та в пучечки в'язала,
Та в пучечки в'язала,
В'язала, в'язала,
Комарики, дзюбрики, в'язала.

ГАЛЯ ПО САДОЧКУ ХОДИЛА

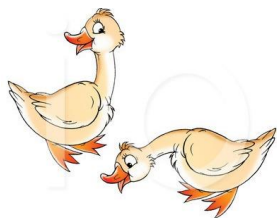
Галя по садочку ходила,
Хусточку біленьку згубила,
Ходить по садочку, блукає,
Хусточку біленьку шукає.
Не журися, Галю-серденько,
Ми знайшли хустинку біленьку
У садочку біля малини.
Під зеленим листом тернини.

ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО

Вийди, вийди, сонечко
На дідове полечко.
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко.
На весняні квіточки,
На маленькі діточки.
Там вони граються,
Тебе дожидаються.

ВЕСЕЛІ ГУСИ

В нашої бабусі
Ой веселі гуси:
Один сірий,
Другий білий —
Ой веселі гуси.
Витягнули шиї
І шиплять, як змії:
Один сірий.
Другий білий —
І шиплять, як змії.
Миши гуси лапки
Десь біля канавки:
Один сірий.
Другий білий —
Десь біля канавки.
Ось кричить бабуся:
— Ой, пропали гуси!
Один сірий.
Другий білий —
Гуси мої гуси.
Вийшли, вийшли гуси,
Кланялись бабусі:
Один сірий.
Другий білий —
Кланялись бабусі.

ОЙ ДЗВОНИ ДЗВОНЯТЬ

Ой дзвони дзвонять
Хорти вовка гонять
По болотах, очеретах.
Де люди не ходять.

ДИБИ-ДИБИ

Диби-диби, диби-би.
Пішла баба по гриби,
А дід по опеньки
В неділю раненько.

ОЙ МИНУЛА ВЖЕ ЗИМА

Ой минула вже зима.
Снігу, льоду вже нема.
Ой нема, ой нема,
Снігу, льоду вже нема.
Прилетіли журавлі
Й соловесчки малі.
Ой малі, ой малі,
Соловесчки малі.
Лугом квіти вже цвітуть,
Вівці травку вже пасуть.
Ой пасуть, ой пасуть,
Вівці травку вже пасуть.
Всі веснянку співаймо,
Весну красну вітаймо!

Вітаймо, вітаймо, весну красну вітаймо!

ЩЕБЕТАЛА ПТАШЕЧКА

Щебетала пташечка під віконечком.
Сподівалась пташечка весни з сонечком.
— Прилинь, прилинь, чаронько, весна красная,
Як легенька хмаронька в небі ясна.
Вбери степи травами, вквітчай ніжними
Потоки купавами білосніжними.
Осип луки перлами, вкропи росами,
Розлийся джерелами стоголосими!
Щебетала пташечка під віконечком,
Сподівалась пташечка весни з сонечком.

ВЕРБОВАЯ ДОЩЕЧКА

Пожвавлено
Вербовая дощечка.
Дощечка, дощечка,
По ній ходить Насточка,
Насточка. Насточка.
— Де ти, Насте, бувала,
Бувала, бувала,
Як діброва палала,
Палала, палала?
— Решетом воду носила,
Носила, носила.
Та й діброву гасила.
Гасила, гасила.
Вербовая дощечка.
Дощечка, дощечка.
По ній ходить Насточка, Насточка, Насточка.

Я КОЗА ЯРАЯ

Я коза ярая.

Півбока драная,

Півбока луплена,

За три копи куплена.

Тупу, тупу ногами.

Сколю тебе рогами.

Лапками загребу,

Хвостиком замету —

Тут тобі й край.

ОЙ НА ГОРІ ЖИТО

Ой на горі жито...

Сидить зайчик, він ніжками чеберяє.

Коли б такі ніжки мала.

То я б ними чеберяла.

Як той зайчик.

Ой на горі просо...

Сидить зайчик, він ніжками чеберяє.

Коли б такі ніжки мала.

То я б ними чеберяла.

Як той зайчик.

Ой на горі гречка...

Сидить зайчик, він ніжками чеберяє.

Коли б такі ніжки мала.

То я б ними чеберяла,

Як той зайчик.

ПАВУК СІРИЙ, ВОЛОХАТИЙ

Павук сірий, волохатий
Павук хижий, головатий
Павутину снує в хаті
На малих мушок.
— Мушка, мушка, стережися.
Павутини не торкай,
Бо як зловить павук лютий,
Буде, мушка, тобі край.

ДВА ПІВНИКИ

Два півники, два півники
Горох молотили, дві курочкн-чубарочкн
До млина носили.
Цап меле, цап меле.
Коза засипає, а маленьке козенятко
На скрипочку грає.
Танцюй, танцюй, козуленько.
Ніженьками туп-туп.
Татусенько з матусею принесуть нам круп, круп.
А вовчок-сірячок з лісу виглядає
Та на біле козенятко скоса поглядає.

БУВ СОБІ ЖУРАВЕЛЬ

Був собі журавель

Та журавочка.

Накосили сінця

Повні ясельця...

Приспів:

Наша пісня гарна й нова,

Починаймо її знову!

Був собі журавель... і т. д.

ЖЕНЧИЧОК-БРЕНЧИЧОК

Женчикок-бренчикок вилітає,

Високо ніженьку підіймає.

Як бито, набито, ніженьку пробито,

В зеленім луґу бери собі другу!

Ой до схід сонечка женчик схопивсь,

Росою чистою брэнчмк умивсь.

Зелене житечко в полі він жав,

З ранку до вечора не спочивав.

Ой по ланочку він весь день ходив.

Грудою гострою ніжку набив.

Хоч стерня колеться, ніжка болить —

Спати не хочеться, гулять кортить.

КРАЙ ДОЛИНИ МАК

Край долини мак,
Край великий мак,
Ой мак чистин, головистий.
Молодії ви, дівиці,
Станьте в ряд.
Тут буде лад.

ЯГІЛОЧКА

Ягіл. Ягілочка, Ягілова дочка
Устала ранесенько, вмилася білесенько.
Голівоньку чесала, стьожки надівала.
Квіточки позбирала, віночок заплітала.
На вулицю вийшла, як зіронька зійшла.
Взялася попід боки, показала вискоки.
Пішла до Дунаю, там рибонька грає.
Вибери собі дівоньку, як калинову квітку.

ІДИ, ІДИ, ДОЩИКУ

Іди, іди, дощику, зварю тобі борщику
В полив'янім горщику!
Іди, іди, дощику, цебром, відром, дійницею
Над нашою пашницею!
Іди, іди, дощику, зварю тобі борщику.

ПОДОЛЯНОЧКА

Десь тут була подоляночка,
Десь тут була молодесенька,

Тут вона сіла.
Тут вона впала,
До землі припала,
Сім літ не вмивалась,
Бо води не мала.

Ой устань, устань, подоляночко,
Ой устань, устань, молодесенька,

Вмий своє личко.
Личко біленьке.
Біжи до Дунаю,
Бери молоденьку,
Бери ту, що скраю.

ХОДИТЬ СОНКО ПО ВУЛИЦІ

Ходить сонко по вулиці,
Носить спання в рукавиці,
Носить спання в рукавиці.
Чужих діток пробуджує,
А Ганнусю присипляє,
А Ганнусю присипляє.

— Вступи ж, сонко, вступи до нас!

Буде тобі добре у нас,

Буде тобі добре у нас.

У нас хата тепленькая

І Ганнуся маленькая,

І Ганнуся маленькая.

Люляй же нам, Ганю, люляй,

Докупочки очки стуляй,

Докупочки очки стуляй.

КОТИКУ СІРЕНЬКИЙ

Котику сіренький, котику біленький,

Котку волохатий, не ходи по хаті;

Не ходи по хаті, не буди дитяти.

Дитя буде спати, котик воркотати.

Ой на kota — воркота, на дитину — дрімота.

Аа, люлі, а-а, люлі, а...

ПРИЛЕТІЛА ПЕРЕПЛІОЧКА

Прилетіла перепілонька
У зеленую дібровоньку,
Прилетіла, зажурилася.

Ой зелена дібровонько,
Ой бідная ти, головонько,
Що рано тебе спустошено.

Що рано тебе спустошено,
На траву — сіно покошено,—
Зосталося лише зіллячко.

Перше зіллячко — барвіночок,
Друге зіллячко — васнечки,
Третє зіллячко — любнеточок.

РОЗЛИЛИСЯ ВОДИ

Розлилися води на три броди.

Приспів:

Двічі

Гей! Діти-квіти, весна красна,

Зілля зелененьке.

Ку-ку, ку-ку, ку-ку, ку-ку.

Що в першому броді зозуленька кує.

Приспів:

Гей! Діти-квіти... (Двічі)

Ку-ку. ку-ку...

Що в другому броді соловей щєбече.

Приспів:

Гей! Діти-квіти... (Двічі)

Тьох-тьох, тьох-тьох...

Що в третьому броді сопілонька грає.

Приспів:

Гей! Діти-квіти... (Двічі)

Ду-ду, ду-ду...

Зозуленька кує, бо літєчко чує.

Приспів:

Гей! Діти-квіти... (Двічі)

Ку-ку, ку-ку...

Соловей щєбече, садки розвиває.

Приспів:

Гей! Діти-квіти... (Двічі)

Тьох-тьох, тьох-тьох...

Сопілонька грає, на грання скликає.

ЯК ДІЖДЕМО ЛІТА

Як діждемо літа та наждемо жита.
Літечко тепленьке, жито золотеньке.
Ой гоп, гопака, жито золотеньке. (Двічі)
З жита та пшениці гарні паляниці.
Всіх ми почастиєм, ще і затанцюєм.
Ой гой, гопака, ще і затанцюєм. (Двічі)
Їжте, молодиці, з медом паляниці.
Хлопцям та дівчатам пиріжечки з маком.
Ой гоп, гопака, пиріжечки з маком. (Двічі)
А старій Тетяні ще й млинці в сметані.
Весело гуляйте, нас не забувайте!
Ой гоп, гопака, нас не забувайте! (Двічі)

СОЛОВЕЄЧКУ, СВАТКУ, СВАТКУ

Соловеєчку, сватку, сватку, чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як мак сіють?
Ой так, ой так, он так сіють мак.
Соловеєчку, сватку, сватку, чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як ріс мак?
Ой так, ой так, ой так поріс мак.
Соловеєчку, сватку, сватку, чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як рвуть мак?
Ой так, ой так, ой так рвуть мак.
Соловеєчку, сватку, сватку, чи бував же ти в нашім садку?
Чи видав же ти, як їдять мак?
Ой так, ой так, ой так їдять мак.

ЖУРАВЕЛЬ

Занадився журавель, журавель
До бабиних конопель, конопель.

Приспів:

Сякий, такий журавель,
Сякий, такий довгоносий,
Сякий, такий довгоногий,
Сякий, такий виступає,
Конопельку вищипає.

Оце тобі, журавель, журавель,
Не літай до конопель, конопель!

Приспів.

Щоб ти більше не літав, не літав,
Конопельку не щипав, не щипав.

Приспів.

ШУМ

Ой нумо, нумо в зеленого Шума,
А в нашого Шума зелена шуба.

Он Шум ходить по діброві,
А Шумнха рибу ловить.

Ой заплетися, Шуме, заплетися
Та зеленим барвінком розстелися.

ДІВКА ЯВДОШКА

Дівка Явдошка

Сіяла пшеницю.

Приспів:

Джар, джар, Джарочка,

Чи варила, душа мила,

Чи варила, джар?

Дівка Явдошка

Пшеницю полола.

Приспів.

Дівка Явдошка

Пшениченьку жала.

Приспів.

Дівка Явдошка

Пшеницю в'язала.

Приспів.

Дівка Явдошка

Пшеницю возила.

Приспів.

Дівка Явдошка

Пшеницю молотила.

Приспів.

Дівка Явдошка

Пшеницю молола.

Приспів.

КОРОЛЬОК

Чорнобривий корольок край города ходить. (Двічі)
Чорнобривий корольок пожалуйте в городок. (Двічі)
Чорнобривий корольок, у боки візьміся. (Двічі)
Чорнобривий корольок, низько поклонися. (Двічі)
Чорнобривий корольок, устань, примудрися, (Двічі)
Чорнобривий корольок, гарненько вберися. (Двічі)
Чорнобривий корольок, у боки візьміся. (Двічі)
Чорнобривий корольок, низько поклонися. (Двічі)

ІВАНЧИКУ-БІЛОДАНЧИКУ

Іванчику-білоданчику,
Поплинь, поплинь по Дунайчику,
Розчеши русу косу і гарненькі брівця.
Ти візьміся за підбоки.
Покажи нам свої скоки.
Розчеши русу косу і гарненькі брівця.
Ти візьміся за підвишки,
Гляди собі товаришки.
Гляди другу з калинового лугу.

Українські
народні пісні
для дітей

